

УДК 793.38 (4-11) «18»

Цитування:

Бігус О. О. Дефініція поняття «сучасний танець» у науковому дискурсі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2021. № 2. С. 188-193.

Bigus O. (2021). Definition of the concept of "modern dance" in scientific discourse. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 2, 188-193 [in Ukrainian].

Бігус Ольга Олегівна,
кандидат мистецтвознавства,
заслужений діяч мистецтв України,
доцент, декан факультету
хореографічного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8527-7073>
olga.bigus@gmail.com

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «СУЧАСНИЙ ТАНЕЦЬ» У НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Мета статті – виявити сутність поняття «сучасний танець» («Contemporary dance») та проаналізувати використання дефініцій «танець модерн» і «танець контемпорарі» в наукових дослідженнях зарубіжних істориків танцю. **Методологія** дослідження. Застосовано метод системного аналізу для вивчення феномену «сучасний танець» та його осмислення як унікального явища хореографічного мистецтва; метод термінологічного аналізу і метод інтерпретації та операціоналізації понять, що посприяло розумінню та осмисленню змістової сутності поняття «танець модерн» і «танець контемпорарі»; типологічний метод, завдяки якому виявлено атрибутивні характеристики сучасного танцю, а також компаративний метод, що посприяв розумінню специфіки застосування поняття «сучасний танець» в контексті концертного, комерційного та світового танцю. **Наукова новизна.** Здійснено концептуальне осмислення представлених у наукових працях провідних зарубіжних дослідників сутнісних ознак поняття «танець модерн» та «танець контемпорарі»; проаналізовано трансформацію означених понять в контексті розвитку соціокультурного простору ХХ ст.; запропоновано авторське визначення дефініції поняття «сучасний танець». **Висновки.** Сучасний танець характеризується створенням унікальної метафоричної «тілесності» та передбачає ізоляцію в менших одиницях сприйняття, елементах жесту та тіла. Дослідження, спостереження, роздуми, експерименти та вираження переходять з категорії ресурсів для створення танцю в категорію танцювальної мети, тобто сучасний танець тісно пов'язаний з швидкоплинністю та розмаїттям пропозицій, що виникають в результаті ускладнення процесів осмислення та створення танцю. Аналіз досліджень проблематики сучасного танцю засвідчує, що він не позиціюється як обмежена техніка, а скоріше як спосіб хореографічного мислення, роздумів про танець з точки зору різних поетик. Дослідження виявило, що в науковому вимірі ХХІ ст. не існує єдиної концепції, що могла б пояснити складність сучасного танцю, а питання визначення поняття даного феномену породжує дискусію. Сучасний танець підтримує багатоманіття, що саме собою є формою стосунків, способом різнорідного співіснування. Це дає підставу розглядати сучасний танець як вид хореографічного мистецтва, головними аспектами якого є експеримент, досвід, дослідження та прояв внутрішнього стану сучасної людини мовою тіла; як композицію, модус якої є подією. Відповідно сенс сучасного танцю полягає не в характеристиці його кодів, а в дослідженні комплексності кордонів його можливостей, відношень його власних деформацій та умов.

Ключові слова: сучасний танець, теоретичний дискурс, дефініція, модерн, композиційні прийоми, техніка, естетичні рішення.

Bigus Olga, Candidate of Art History, Honored Worker of Arts of Ukraine, Associate Professor, Dean of the Faculty of Choreographic Art, Kyiv National University of Culture and Arts

Definition of the concept of "modern dance" in scientific discourse

The purpose of the article is to reveal the essence of the concept of "contemporary dance" and to analyze the use of the definitions "modern dance" and "contemporary dance" in the scientific research of foreign dance historians. **Research methodology.** The method of systems analysis was applied to study the phenomenon of "modern dance" and its understanding as a unique phenomenon of choreographic art; the method of terminological analysis and the method of interpretation and operationalization of concepts, which contributed to the understanding and comprehension of the meaningful essence of the concept of "modern dance" and "contemporary dance"; the typological method, thanks to which the attributive characteristics of modern dance were revealed, as well as the comparative method, which helped to understand the specifics of the application of the concept of "modern dance" in the context of a concert, commercial and world dance. **Scientific novelty.** The conceptual understanding of the essential features of the notions "modern dance" and "contemporary dance" presented in the scientific works of leading foreign researchers is carried out; the transformation of these concepts in the context of the development of the socio-cultural space of the 20th century is analyzed; the author's definition of the concept of "modern dance" is proposed. **Conclusions.** Contemporary dance is characterized by the creation of a unique metaphorical "corporeality" and involves isolation in smaller units of perception, elements of gesture, and body. Research, observation, reflection, experimentation, and expression move

from the category of resources for creating a dance to the category of a dance goal, that is, contemporary dance is closely associated with the transience and variety of sentences that arise as a result of the complication of the processes of thinking and creating a dance. An analysis of research into the problems of contemporary dance shows that it is not positioned as a limited technique, but rather as a way of choreographic thinking, thinking about dance from the point of view of various poetics. The study showed that in the scientific dimension of the 21st century there is no single concept that could explain the complexity of modern dance, and the question of defining the concept of this phenomenon generates discussions. Since modern dance supports diversity, which in itself is a form of relationship, a way of heterogeneous coexistence, this gives reason to consider modern dance not so much as a dance style, but as an experiment, experience, research, and manifestation of the inner state of a modern person in body language; as a composition, the mode of which is an event. Accordingly, the meaning of modern dance lies not in the characterization of its codes, but in the study of the complexity of the boundaries of its possibilities, the relationship of its own deformations and conditions.

Key words: contemporary dance, theoretical discourse, definition, modern, compositional techniques, technique, aesthetic solutions.

Актуальність теми дослідження. Дослідження трансформації хореографічного мистецтва на сучасному етапі розвитку суспільства протягом останнього десятиліття є одним із перспективних напрямів мистецтвознавства, що посприяло появі значного масиву наукових праць, присвячених дослідженню різноманітних аспектів означеної проблематики в цілому та специфіці сучасного танцю зокрема. Важливим питанням наразі лишається уточнення термінології, що прийнята для визначення сучасних танцювальних технік. Наразі поняття «сучасний танець» як узагальнене ціле, що має унікальний склад, структуру та функціональні особливості, вирізняється варіативністю використання, що засвідчує проблемність термінології та актуалізує дослідження дефініції сучасного танцю в науковому дискурсі.

Відповідно до специфіки теми статті, дефініція розуміється не лише як трактування значення наукового поняття, але і як спосіб, процес визначення цього поняття [3, 5]; у контексті особливостей предмету цього дослідження – як вербальне вираження специфічних особливостей сучасного танцю, що відрізняють це поняття від суміжних, перелік сутнісних ознак сучасного танцю, що репрезентують поняття.

Аналіз досліджень і публікацій. Як один із найпопулярніших напрямів хореографічного мистецтва ХХІ ст. сучасний танець привертає увагу не лише хореологів, але і багатьох мистецтвознавців. Серед останніх досліджень та публікацій вітчизняних науковців варто виділити публікації Ю. Башич «Сучасний танець та місце традиційної танцювальної символіки в українській хореографії» [1], І. Герц «Мистецтво Марти Грем у контексті становлення сучасного європейського танцю» [2], О. Маншиліна «Становлення та розвиток сучасного танцю в Україні» [4], О. Микулинської «Contemporary dance як вид сучасного танцювального мистецтва» [5] та ін.,

в яких розглянуто деякі питання, пов'язані з структурними, образно-тематичними особливостями сучасного танцю, особливості взаємозв'язку з іншими видами мистецтва, аналізуються деякі теоретичні проблеми, зокрема питання історичного становлення в контексті провідних напрямів сучасного мистецтва. Проте питання сутності поняття «сучасний танець», як і термінологія, прийнята для визначення сучасних танцювальних технік в цілому, лишається одним із нагальних питань в теоретичному дискурсі сучасного танцю.

Мета статті – виявити сутність поняття «сучасний танець» («Contemporary dance») та проаналізувати використання дефініцій «танець модерн» і «танець контемпорарі» в наукових дослідженнях зарубіжних істориків танцю.

Виклад основного матеріалу. Танець – давнє мистецтво, унікальність якого полягає у відтворенні поведінки, що закодована в рухах і водночас відновленні історичної та культурної свідомості. Історія руху, обтяженого семантичним значенням, переплетена з долями людських суспільств – джерела танцю дослідники знаходять у взаємозв'язку рухів людини та її психіки. Першочергово він відігравав ритуальну роль, яка потім перетворилася на видовищну та/або розважальну.

Основи нового танцю, відомого нині як сучасний танець, були закладені в ХІХ ст. – на думку дослідників, його виникнення було зумовлено сприятливою політичною, економічною та культурною ситуацією країн Європи, що активно розвивалися [8, 34]. У першій половині ХХ ст. становленню сучасного танцю в США суттєво посприяла творча діяльність американської танцюристки, педагога та хореографа Р. Сен-Дені, яка досліджувала східні танці, поділяла погляди Ф. Дельсарта і прагнула звільнити танець від впливу академічної школи. У 1914 р. у Сан-Франциско вона заснувала хореографічну

школу Денішоун, учнями якої стали Д. Хамфрі, Ч. Вайдман та М. Грем – засновниця танцювальної техніки, відомої як модерн. У той же час активну творчу діяльність здійснює М. Вігман, німецький попередник танцювального театру, яка створила нову концепцію танцю, широко відому як «Ausdrucktanz'em» (нім. характерний або виразний танець). Ця форма художнього танцю, в якій індивідуальне та художнє уявлення, а часткового і обробка, почуттів є невід'ємною частиною, в теоретико-практичному дискурсі відома також як «сучасний танець», «вільний танець», «експресіоністський танець» або «новий художній танець».

В Європі в ХХ ст., де процвітав сучасний танцювальний театр, розвивалися два напрями: перший був натхненний Ausdrucktanz, а другий мав чіткі риси техніки А. Дункан та Ф. Дельсарта, ідеї якого в практиці сучасного танцю реалізувалися, передусім, в аспектах використання всього тіла в функції вираження з акцентом на тулуб; концепції, відповідно до якої через скорочення та розслаблення м'язів досягається виразність; ідея про те, що почуття передаються тілесно, а жести посилюють їх [6, 22].

У другій половині ХХ ст. новий напрямок танцювального мистецтва формує власну техніку, композиційні правила та естетичні критерії. Сучасний танець відображав схильність тіла та психіки хореографа; відрізнявся пластичністю та чіткістю, чуттєвістю. Проте сучасний танець досить швидко почав застарівати, на відміну від класичного балету, який після трьох століть існування зберігає свіжість та красу, в тому числі, завдяки використанню гармонії рухів, ліній, поз, тобто компонентів неминущої краси. Збереженню «свіжості» сучасного танцю сприяли дивовижність рухів з використанням нових хореографічних рішень. Сучасний танець – своєрідна реакція на культурні та цивілізаційні зміни; надзвичайно актуальне мистецтво, що глибоко укорінилося в соціально-історичному контексті. Для нього характерне розмаїття композиційних прийомів, до яких належать, наприклад, алеаторизм, колаж, мінімалізм, неокласична танцювальна техніка, модерн та акробатика. Постановки сучасного танцю, тематичне спрямування яких визначається зазвичай філософською, психологічною та соціальною тематикою, демонструють тенденцію до фрагментації, перервності дії, фрагментації змісту, що поєднуються певною організаційною ідеєю (так званий ідеологічний монтаж).

Одним із нагальних питань в теоретичному дискурсі сучасного танцю є термінологія, прийнята для визначення сучасних танцювальних технік. Дискусії про правильне визначення сучасного танцю тривають протягом десятиліть – на думку деяких дослідників, стиль, представлений сучасниками, варто називати модерн (в Німеччині використовується назва «Ausdrucktanz»), проте їх аргументація видається недостатньою їх опонентам, які наполягають на терміні контемпорарі.

У науковому дискурсі існує думка, про правомірність визнання примату сучасності над модерном ще понад п'ятдесят років тому. Водночас М. Мікрут наголошує, що назва стилю (стиль означає властивості, форму, характер, спосіб вираження або розробки рухів) [12, 287] залежить виключно від визначення, прийнятого прибічниками цього терміну. На її думку, джерелом термінологічного конфлікту є географія проживання – представники однієї півкулі використовують назву «контемпорарі», а представники іншої – «модерн». Дослідниця акцентує, що термін «танець модерн» існував до Другої світової війни, але пізніше його було замінено назвою «contemporary dance» – «сучасний танець». В окремих випадках танець модерн визначається як танець, що заснований на кодифікованій певній техніці, а сучасний танець – як колаж стилів та технік [13, 39], постійна революція руху. Для модерну характерне домінування істини перед красою, свободи перед дисципліною, освітою перед розвагою; стиль надає перевагу не традиціям, а новаціям, не точній техніці, а імпровізації.

Натомість М. Мікрут чітко розрізняє танець модерн і сучасний танець, акцентуючи, що модерн, творцями якого є Л. Фуллер, А. Дункан, Р. Сен-Деніс, Т. Шон, М. Аллан, М. Морріс, О. Сахароф, Г. Візенталь, Р. Лабан, С. Якко – «осмислена форма особистого самовираження, що відображає історію та культуру виконавця» [12, 285], – зародився у 1890-ті рр. як небалетна форма руху, представлена на театральній сцені і характеризується творчою дією, артистизмом, самовираженням внаслідок творчого підходу до руху.

1960-ті рр. стали проривом в історії танцю модерн, оскільки домінантною тенденцією того часу був мінімалізм, а танцюристів та хореографів об'єднувала потреба задовольнити творчий інтерес, викликаний грубим вираженням рухів. У 70-ті рр. ХХ ст. до репертуару жестів та рухів були включені техніки хореографічної майстерності, доповнені елементами фігурного катання,

гімнастики та циркових вистав. Отже, танець модерн, попри багато відмінностей між окремими хореографами, такими, як М. Грем, Х. Холм, Д. Хамфрі або Ч. Вайдман має кілька сталих рис, властивих всім тогочасним танцюристам: невід'ємною відмінною рисою танцю модерн є рух, заснований на використанні ваги тіла, спрямованої в підлогу, що виконується танцюристами босоніж. Між тим, сучасний танець, тобто танець контемпорарі, на думку теоретиків і практиків, є образом життя, а також філософською системою. Наприклад, відомий польський танцюрист, хореограф, педагог, засновник та директор Силезького театру танцю в Битомі (Śląskiego Teatru Tańca w Bytomiu) Я. Луминський вважає, що основним та єдиним інструментом танцюриста є його тіло, яке в поєднанні з індивідуальною особистістю, а також взаємодії, що відбувається між ними, створюють необмежені можливості вираження. Сучасний танець підкреслює імпровізацію, проте не менш важливими є техніки далекосхідної медитації, оскільки вони дозволяють танцюристу активувати кількість енергії, що присутня в його тілі. На думку Я. Луминського, фундаментальними особливостями сучасного танцю є: взаємодія з силою тяжіння, вільний потік енергії, призупинення руху (балансування між станом рівноваги та падінням), а також ізоляція руху, поліцентризм та імпульс [12, 286].

Сучасний танець створюється шляхом поєднання елементів класичного балету, сучасного танцю з іншими «словниками рухів», які ми можемо перевести як елемент, що прийшли з інших танцювальних технік. Після Першої світової війни в країнах Європи та після Другої світової війни в США надзвичайної популяризації отримує техніка складання різнорідних елементів, яку змінив період танцювального ренесансу, що характеризувався еkleктичністю, поєднанням різних технік. Нові стилі виникали масово і хореографи одразу починали поєднувати їх з чинними, постійно створюючи нові комбінації. Наприклад, Ніжинська збагачувала свою техніку балетними елементами, як пізніше М. Вігман та М. Грем, проте їх хореографія ніколи не втрачала власної ідентичності в сучасному танці. У 1950-1960-ті рр. Дж. Батлер та Г. Тетлі намагалися поєднати танцювальний стиль М. Грем з елементами психологічного балету, проте їх звинуватили в тому, що вони позбавляють сучасний танець його сили, а балет – вишуканості.

Кожен із провідних танцюристів сучасного танцю прагнув створити власну техніку. Відповідно злиття (ф'юзж) став методом та цілком створення індивідуальних

цінностей рухів. Хореографи, які працюють в танцювальних колективах, поєднали найкращі елементи сучасного американського та центральноєвропейського танцю, лікувальної фізкультури, народного танцю, гімнастики або вправ, що засновані на ритуалах, створюючи індивідуальну палітру рухів, що стає їх визитівкою.

Важливим питанням наразі лишається уточнення термінології, що прийнята для визначення сучасних танцювальних технік. Наприклад, німецькі дослідники наголошують, що техніка сучасного танцю складається з «багатьох стилів та способів роботи, і кожен з різних типів навчання відіграє унікальну роль» [7, 10]. Поділяючи наведену концепцію, англійський науковець Д. Сміт-Отар наводить власне узагальнення: «сучасний танцювальний стиль включає в себе рухи, що підкреслюють використання тулуба та ступні паралельно, концентрацію уваги на дизайні тіла та просторовому дизайні, рухах або окремих частинах тіла, а також в цілому, акценті на тазову область і цент, що ініціює та викликає імпульс, напругу між верхом та низом, роботу на підлозі та широкі варіації якостей і фраз» [14, 84]. Інший англійський дослідник, М. Жигіле, наголошує, що сучасний танець – це термін, який описує багато видів танцювальних технік: «сучасний танець – це не один стиль, а категорія танцювальних стилів, що зазвичай називається жанром танцю» [9, 2].

Не менш дискусійним питанням є різноманітні використання терміну «сучасний танець», відповідно до контексту, наприклад, концертний танцювальний світ, світ комерційного/конкурсного танцю та в контексті «світового танцю». На думку провідного американського теоретика і практика сучасного танцю К. Сан-Сан, у світі концертного танцю, тобто в контексті сучасного танцю як мистецтва, термін «сучасний» використовується для означення періоду (означає практику нинішню, наприклад, сучасний джаз, сучасний балет та ін.) або набору естетичних рішень (у цьому випадку термін використовується без назви конкретного жанру). Водночас єдиного визначення естетичних рішень також наразі не існує, оскільки відповідно до власного бачення теоретики і практики сучасного танцю відносять до них:

– експериментальні елементи, концептуальну основу, включення імпровізації, текстові або мультимедійні елементи;

– злиття стилів в чинній практиці, включно з модерном, джазом, хіп-хопом або акробатичними трюками;

– гібридні форми рухів, що базується на основі кількох кодифікованих практик танцю модерн (наприклад, техніка Лімона або Хортон).

У контексті комерційного танцю, сучасний танець зазвичай належить до змагальної категорії рухів, що включає атлетизм, акробатику та емоційне вираження тексту пісні; або ж, у випадку занять в танцювальній студії, може означати клас, що поєднує елементи балету, модерну, джазу та хіп-хопу.

Натомість у контексті світового танцю, сучасний танець також має багато значень, активно використовуючись для:

– опису змішання традиційних етнічних елементів та західних технік;

– визначення перформативних практик, в яких танцюристи з певної культури танцювальними займаються сучасними західними практиками, але зміст постановки чи номеру пов'язаний з історією цієї культур, ритуалами та іншими етнічними ревалентними темами;

– визначення використання уяви або експерименту спільно з традиційною формою танцю, наприклад, контемпорарі проти класичного фламенко [13, 282-308].

На думку дослідниці, термін «сучасний» також вказує на часове означення – це танець, який «йде в ногу з часом», відповідно пропонує узгоджувати «сучасне» з рядом естетичних принципів та поглядів, одночасно вважаючи його танцем, що відбувається зараз [13, 47].

Натомість А. Лепецький стверджує, що онтологічна природа самого танцю – його «ефемерність, тілесність, ненадійність, оцінка та перформативність» [10, 15] – надає йому внутрішню сучасність. Це, за визначенням, завжди актуально. В доповненні до часової ситуативності, означеної в ідеї сучасності, тобто до того факту, що сучасний танець – це танець, що відбувається в цей період, Лепецький додає онтологічне визначення танцю як мистецтва, заснованого на часі. На його думку, це визначальна якість танцю, що вміщена в рамки образотворчого мистецтва, створює потенціал для політичного та естетичного радикалізму. Тобто, коли він розміщений поруч із типово статичними образотворчими мистецтвами або коли він обрамлений, наприклад, в інституційних структурах музею, танець «як практика сучасності» є радикальним.

Л. Лупше висловлює думку, що культурна гібридність, яку несе в собі сучасний танець, не належить до багатозначності, а, скоріше, до особливих поглядів на різні несумісні, неспівставні тілесності, а іноді і суперечливі

елементи для створення величезного художнього розмаїття, що виходить за межі уявлення навіть тих, хто знаходиться в центрі процесу його створення [11, 31].

Сучасний танець шукає шляхи художньої та творчої ідентичності як основної мети, даючи змогу іншим художнім аспектам розвиватися з цієї унікальності. Він поєднує вплив рухів контркультур та постмодернізму, різноманітних досліджень рухів та одиничних моделей тіла, генеруючі новаторські техніки та рішення і руйнуючи традиційні моделі. В контексті сучасної естетики, суттєвою рисою якої є різноманіття та можливість множинності, а художня потреба надати вихід творчій автономії закликає до міждисциплінарності та трансдисциплінарності, серед інших концепцій змішання та глобальності – те, що завжди буде присутнім в сучасності, оскільки вони відносно пов'язані з вибором, зануренням одного всесвіту в інший, з різноманіттям та розширенням лексики в процесі відкриття.

Наукова новизна. Здійснено концептуальне осмислення представлених у наукових працях провідних зарубіжних дослідників сутнісних ознак поняття «танець модерн» та «танець контемпорарі»; проаналізовано трансформацію означених понять в контексті розвитку соціокультурного простору ХХ ст.; запропоновано авторське визначення дефініції поняття «сучасний танець».

Висновки. Сучасний танець характеризується створенням унікальної метафоричної «тілесності» та передбачає ізоляцію в менших одиницях сприйняття, елементах жесту та тіла. Дослідження, спостереження, роздуми, експерименти та вираження переходять з категорії ресурсів для створення танцю в категорію танцювальної мети, тобто сучасний танець тісно пов'язаний з швидкоплинністю та розмаїттям пропозицій, що виникають в результаті ускладнення процесів осмислення та створення танцю. Аналіз досліджень проблематики сучасного танцю засвідчує, що він не позиціюється як обмежена техніка, а скоріше як спосіб хореографічного мислення, роздумів про танець з точки зору різних поетик.

Дослідження виявило, що в науковому вимірі ХХІ ст. не існує єдиної концепції, що могла б пояснити складність сучасного танцю, а питання визначення поняття даного феномену породжує дискусію.

Сучасний танець підтримує багатоманіття, що саме собою є формою стосунків, способом різноманітного співіснування. Це дає підставу розглядати сучасний танець як вид хореографічного мистецтва, головними

аспектами якого є експеримент, досвід, дослідження та прояв внутрішнього стану сучасної людини мовою тіла; як композицію, модус якої є подією. Відповідно сенс сучасного танцю полягає не в характеристиці його кодів, а в дослідженні комплексності кордонів його можливостей, відношень його власних деформацій та умов.

Література

1. Башич Ю. Сучасний танець та місце традиційної танцювальної символіки в українській хореографії. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2014. № 7. С. 26–31.
2. Герц І. І. Мистецтво Марти Грем у контексті становлення сучасного європейського танцю. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2016. № 4. С. 75–79.
3. Зарва А. М. Дефиниция как типологическая разновидность научного текста : автореф. Дис. канд. филологических наук : 10.02.19 / Кабардино-Балканский государственный университет им. Х. М. Бербекова. Нальчик, 2003. 17 с.
4. Маншилін О. О. Становлення та розвиток сучасного танцю в Україні. Dance studies. 2018. № 1. С. 38–47. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.1.2018.140394>.
5. Микулинська О. Contemporary-dance как вид современного танцевального искусства. Тенденции развития современной хореографии : материалы II Междунар.науч.-практ. семинара. Луганск, 27–28 нояб. 2010 г. Луганск : Изд-во ЛГИКИ, 2010. С. 58–60.
6. Bourcier P. História da Dança no Ocidente. 2. ed. São Paulo: Martins Fontes, 2001. 339 p.
7. Diehl I., Lampert, F. (Eds.). Dance Techniques 2010: Tanzplan Germany. Berlin: Henschel, 2011. 304 p.
8. Dixon S. Digital performance. A history of New Media in Theatre, Dance, performance Art and Installation. London 2007. 249 p.
9. Giguere M. Beginning modern dance. United Kingdom: Human Kinetics, 2014. 176 p.
10. Lepecki A. Introduction: Dance as a Practice of Contemporaneity. In Dance, edited by André Lepecki. Cambridge, MA: MIT Press, 2012. pp. 14–23.
11. Louppe L. Corpos híbridos. IN: Soter S., Pereira R. (Orgs). Lições de Dança 2. Rio de Janeiro: UniverCidade Editora, 2000. pp. 27–40.
12. Mikrut M. Transformacja współczesnego tańca. Analiza zjawiska na przykładzie dokonań "Śląskiego Teatru Tańca" w latach 1991-2011. Transformacje / Transformations. 2011. Issue 3-4 (70-71). pp. 282–308.
13. SanSan K. When Is Contemporary Dance? Dance Research Journal. 2017. Vol.49. Issue 3. pp. 38–52. doi:10.1017/S0149767717000341.
14. Smith-Autard J. Dance Composition. London: Methuen Drama, 2010. 198 p.

References

1. Bashich, Y. (2014). Modern dance and the place of traditional dance symbols in Ukrainian choreography. Philosophy and political science in the context of modern culture, no. 7, pp. 26–31 [in Ukrainian].
2. Hertz, I. I. (2016). The art of Martha Graham in the context of the formation of modern European dance. Bulletin of the National Academy of Management of Culture and Arts, no 4, pp. 75–79 [in Ukrainian].
3. Zarva, A. M. (2003). Definition as a typological variety of a scientific text. D.Ed. Nalchik, Kabardino-Balkan State University named after H. M. Berbekova [in Russian].
4. Manshilin. O. O. (2018). Formation and development of modern dance in Ukraine. Dance studies, no. 1. pp. 38–47. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.1.2018.140394> [in Ukrainian].
5. Mikulinska, O. (2010). Contemporary-dance as a kind of modern dance art. Trends in the development of modern choreography: materials of the II Mezhdunar.nauch.-prakt. seminar. Luhansk, November 27-28. 2010 Lugansk: Publishing house of LGIKI, 2010, pp. 58-60 [in Russian].
6. Bourcier, P. (2001). História da Dança no Ocidente. 2. ed. São Paulo: Martins Fontes [in Portuguese].
7. Diehl, I., Lampert, F. (eds.). (2011). Dance Techniques 2010. Tanzplan Germany. Berlin: Henschel [in English].
8. Dixon, S. (2007). Digital performance. A history of New Media in Theatre, Dance, performance Art and Installation. London [in English].
9. Giguere, M. (2014). Beginning modern dance. United Kingdom: Human Kinetics [in English].
10. Lepecki, A. (2012). Introduction: Dance as a Practice of Contemporaneity. In Dance, edited by André Lepecki. Cambridge, MA: MIT Press, pp. 14–23 [in English].
11. Louppe, L. (2000). Corpos híbridos. IN: Soter S., Pereira R. (orgs). Lições de Dança 2. Rio de Janeiro: UniverCidade Editora, pp. 27–40 [in Portuguese].
12. Mikrut, M. (2011). Transformacja współczesnego tańca. Analiza zjawiska na przykładzie dokonań "Śląskiego Teatru Tańca" w latach 1991-2011. Transformacje. Transformations, Issue 3-4 (70-71), pp. 282–308 [in Polish].
13. SanSan, K. (2017). When Is Contemporary Dance? Dance Research Journal, Vol.49, Issue 3, pp. 38–52. doi:10.1017/S0149767717000341 [in English].
14. Smith-Autard, J. (2010). Dance Composition. London: Methuen Drama [in English].

*Стаття надійшла до редакції 05.04.2021
Отримано після доопрацювання 14.04.2021
Прийнято до друку 21.04.2021*